

Н.І. ДАНЬКО, канд.ек.наук, ХГУ «НУА», Харків

О.І. РЕШЕТНЯК, канд.ек.наук, ХГУ «НУА», Харків

СИСТЕМА ЗБАЛАНСОВАНИХ ПОКАЗНИКІВ ІНДИКАТИВ-НОГО ПЛАНУВАННЯ РЕГІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

У статті запропоновано використанні системи збалансованих показників індикативного планування регіональної економіки як інструмент забезпечення її пропорційного розвитку та підвищення конкурентоспроможності.

В статье предложено использованию системы сбалансированных показателей индикативного планирования региональной экономики как инструмент обеспечения ее пропорционального развития и повышения конкурентоспособности.

In the article was proposed to use of a balanced scorecard indicative planning of the regional economy as a tool to ensure its proportional development and competitiveness.

Ключові слова: регіональна економіка, індикативне планування, збалансована система показників, конкурентоспроможність.

Вступ. Підвищення конкурентоспроможності економіки України, її подальший розвиток, можливо тільки за умови системного переходу до інноваційно-інвестиційної моделі розвитку, побудови нової економіки знань і вдосконалення регуляторної функції держави в цих питаннях. Основою для побудови конкурентоспроможної економіки є інноваційна складова. Це вимагає створення і вдосконалення інноваційної інфраструктури української економіки, що є найважливішим елементом інноваційного середовища.

Постановка завдання. Мета дослідження – проаналізувати вітчизняний і зарубіжний досвід управління економічним розвитком регіонів, запропонувати ефективну модель інноваційного розвитку регіону, що базується на принципах Системи Збалансованих Показників.

Нова система управління регіональним розвитком повинна базуватися на цілеспрямованій діяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування та господарських суб'єктів.

Нова модель управління інноваційним розвитком регіону повинна виступати засобом реалізації соціально-економічної політики державної влади і являє собою розробку і наукове обґрунтування цілей, принципів, пріоритетів, пропорцій та структур соціально-економічного розвитку регіону на перспективу з зазначенням способів досягнення цілей.

Методологія. Методологічною базою для написання цієї статті виступають роботи українських та закордонних науковців: Геєць В.П., Каплан Р., Нортон Д., Клебанова Т.С., Мазур А.А., Семіноженко В.П.

Результати дослідження. Створення у регіоні інноваційної інфраструктури повинно супроводжуватися реструктуризацією системи управління регіоном. Соціально-економічний стан регіону необхідно проаналізувати за допомогою системи індикаторів соціально-економічного розвитку регіону, яку можна представити як сукупність індикаторів регіонального розвитку та показників ефективності бізнесу і державного сектора, побудовану на принципах Системи Збалансованих Показників.

Система збалансованих показників (Balanced Scorecard, BSC) – найбільш популярна, визнана в світі концепція управління реалізацією стратегії за допомогою ключових показників ефективності, що розроблена професорами Гарвардського університету Д. Нортоном та Р. Капланом (США) [2]. Цей інструмент був запропонований для вимірювання ефективності діяльності на рівні всього підприємства (система стратегічного планування), що базується на баченні та стратегії та відбиває найбільш важливі аспекти бізнесу. Концепція Збалансованої Системи Показників (ЗСП) підтримує стратегічне планування, реалізацію та подальше корегування стратегії шляхом поєднання зусиль всіх складових системи управління.

Якщо адаптувати концепцію, що описана у [2] до управління інноваційним розвитком регіонів, то схематично її можна було б представити наступним чином (див. Рис. 1).

В основу моделі інноваційного розвитку регіонів, що базується на Збалансованій Системі Показників повинна бути покладена ідея про ієрархічну структуру індикаторів та показників. Ця система повинна забезпечувати, з одного боку, взаємозалежність стратегічних індикаторів регіонального розвитку та показників діяльності конкретних підприємств і організацій, з іншого боку, ув'язку стратегічних індикаторів і показників регіону, муніципалітету, підприємств і організацій з поточними індикаторами і показниками регіону, муніципалітету, підприємств і організацій .

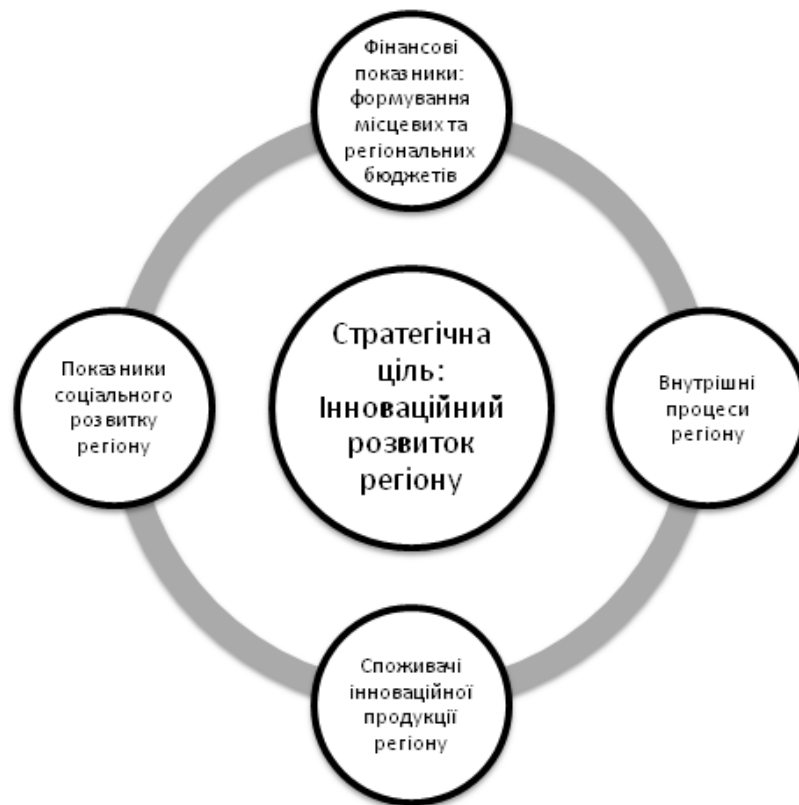

Рис. - Схема моделі інноваційного розвитку регіонів на основі ЗСП.

Під індикатором розуміється кількісно-якісна характеристика соціально-економічних явищ і процесів, що відбуваються в регіоні. Якісна сторона індикатора відображає сутність явищ або процесів соціально-економічного розвитку в певний момент часу, а кількісна – його розмір, абсолютну або відносну величину. Висловлені у формі кількісних показників рівня тієї чи іншої якісно певної сторони соціального і економічного розвитку, індикатори служать точним і об'єктивним вимірником діяльності суб'єктів економіки регіону з метою досягнення стратегічних цілей регіонального розвитку.

Система регуляторів соціально-економічного розвитку регіону являє собою комплекс заходів органів влади, спрямованих на виконання індикаторів розвитку всіма сторонами. В якості регуляторів у системі індикативного планування розглядаються:

- Податкова політика - регулювання податкового навантаження в галузях економіки та надання податкових преференцій окремим галузям, в цілях досягнення індикаторів інноваційного та соціально-економічного розвитку;

- Бюджетна політика - здійснення закупівель товарів, робіт і послуг для державних потреб, субсидування підприємств, соціальний захист окремих категорій населення і державна інвестиційна політика з метою досягнення індикаторів соціально-економічного розвитку;

- Тарифна політика - державне регулювання цін і тарифів на продукцію та послуги підприємств-монополістів з метою створення умов для досягнення індикаторів соціально-економічного розвитку іншими господарюючими суб'єктами;

- Адміністрування (ліцензування, квотування і т. п.) з метою досягнення індикаторів плану. Система регуляторів соціально-економічного розвитку, як правило, встановлюється відповідними нормативно-правовими актами органів державної влади регіону відповідно до чинного законодавства.

Модель, що пропонується включає:

- узгодження стратегічних цілей та індикаторів соціально-економічного розвитку (підвищення рівня життя населення, що виражається у зростанні доходів, підвищення якості та доступності соціальних послуг за рахунок динамічно розвивається ринкової економіки);

- узгодження дії у рамках своєї компетенції, спрямованих на досягнення узгоджених індикаторів (доходів на душу населення, рівня безробіття);

- узгодження пріоритетних напрямів економічної і соціальної політики органів державної влади регіону;

- узгодження механізму реалізації основних завдань економічного і соціального розвитку регіону: основних напрямків соціального партнерства в регіоні, інвестиційних програм, державних закупівель, надання бюджетних послуг, розвитку соціальної сфери та ін. на відповідний рік.

Впровадження Збалансованої Системи Показників (ЗСП) забезпечує цілеспрямований моніторинг інноваційного розвитку регіону, дозволить прогнозувати та попереджувати появу проблем, органічно пов'язувати рівні стратегічного та оперативного управління інноваційними структурами, контролювати найбільш суттєві фінансові та не фінансові показники діяльності регіону. Ступінь реалізації стратегічних цілей, ефективності бізнес-процесів та інноваційних процесів на рівні регіону, всього регіону в цілому, його складових, визначається значеннями так званих, ключових показників ефективності, тісно пов'язаними с системою соціального забезпечення та екологічного стану регіону. Ці показники з їх цільовими та граничними значеннями відбираються таким чином, щоб максимально охопити всі критичні області, що впливають на реалізацію стратегії інноваційного розвитку регіону.

Висновки. Для пропорційного розвитку регіональної системи необхідно забезпечити її комплексне управління. Використання системи збалансованих показників індикативного планування регіональної економіки дозволить, на наш погляд, підвищити ефективність стратегічного менеджменту соціально-економічного розвитку регіону. На цих підставах повинна будуватися регіональна політика щодо сприяння інноваційного розвитку.

Список літератури: 1. Гесць В.М. Інноваційні перспективи України. Монографія / В.М. Гесць, В.П. Семиноженко – Харків: Константа, 2006. – 272 с.; 2. Каплан Д. Сбалансированная система показателей. От стратегии к действию (The Balanced Scorecard: Translating Strategy into Action) // Роберт Каплан, Дейвид Нортон - М: Олимп-Бизнес, 2003. - 304 с. 3. Клебанова Т.С. и др. Социально-экономическое развитие Украины и ее регионов: проблемы науки и практики: Монография. // під ред. Т.С. Клебанової – Х.: ИД «ИНЖЕК». 2009. – 464 с.

Поступила в редакцію 1.04.2012р